

SPOLOK
PRIATEĽOV
TURZOVKY

ROČNÍK V.

SPOLKOVÝ HLÁSNIK

č.5 (287)

Pripravil: DRAHOMÍR VELIČKA

LESK A BIEDA TURZOVSKÉHO DIVADLA

V aktuálnom vydaní Spolkového hlásnika prinášame dokončenie článku venovanému storočnici turzovského ochotníckeho divadla.

Na inom mieste v tom istom čísle: — **Z Turzovky.** Celá hornokysucká dolina radosťou plesala, keď 26. decembra v Turzovke pod vedením dôstojného pána Štefana Fundárka po prvýkrát vystúpila jednota „Orla“ pred verejnou s divadelným predstavením „Rozmajrín“. Je to okolnosť veľmi potešiteľná, pretože v Turzovke už mala zvíťaziť červená farba sociáldemokratizmu a pokrokový smer sokolstva. Tie dva smery ale v poslednej dobe akosi zatíchly a vystúpila na ich miesto snehobiela kytka orolstva. Orol tu nemal žiadnej vhodnej miestnosti ku vystúpeniu. Až v poslednej dobe, keď Urbarialisti turzovskí dali vystaviť peknú budovu, mysleli aj na výchovu rozumu a duše, nechali v budove veľkú sieň ktorá bude slúžiť kultúrnemu vzdelaniu. Za to pánom Urbarialistom vďaka aj touto cestou. A preto len teraz mohol Orol v Turzovke po prvýkrát vystrieť voľnejšie svoje krídla. Divadelná hra (keď pozeráme na ňu, ako na začiatok, ktorý je všade a vždy ťažký), môžeme povedať bola dosť pekne zahratá. Anička sl. Marienka Menkynová úlohu svoju sa dobre naučila, snáď ale často vyskytujúce sa spevy troška ju mýlili v tom, aby sa mohla úplne vžiť do osoby Aničky. Stará Dora, sl. Marienka Fundárková hrala bez kritiky, najkrajšia bola ale hra malej Zuzky sl. Marienky Varmusovej, ktorá sa zdá byť nadanou herečkou, škoda, že taký talent nemôže sa ďalej vzdelávať. Od tej mnoho očakávame. Hrdina hry br. Ferko Chudej ukázal sa tiež, ako dobrá herecká sila. Gazda Kohútik a jeho žena Eva, br. Janko Gažik a sl. Vala Menkynová, hrali ani rodení komikovia. Ich výstup rozveselil celú spoločnosť. Chcem pripomenúť ešte grófkú sl. Aničku Rajmanovú najmä však správcu grófskenu pántva br. Fr. Vangeia, ktorý so svojou naturálnou gestikuláciou okúzli celú poslucháčstvo. Dekorácia bola pekná všetko lesklo sa novotou, za biedne ušporené peniaze kúpili si to Orii tunajší. Piešťanské kroje vzbudzovaly vo všetkých nás obdiv. Začal a zaključil

predstavenie dp. Št. Fundárek, ktorý so svojimi nadšenými slovami vzkriesil v nás nádej v lepšiu budúcnosť. Časopis SLOVÁK č.52/1922 priniesol túto správu: **Jednota Orla v Turzovke dňa 25. febr. usporiadala divadelné predstavenie spojené s tanečnou zábavou. Hralo sa „Strašidlo“, obraz zo života v 3 dejstvách a „O pol noci“, žartovný výstup v 1 dejstve. Obecenstvo sa sišlo v hojnom počte takže veľká miestnosť Turzovských urbárikov bola celkom preplnená. Mladí Orli a Orlice jako ochotníci hrali výborne, za čo herečka sestra sl. Valéria Menkinová bola obdarená peknou kyticou. Čistý zisk, ktorý bol vyše 1.500 kor. obráti sa na splatenie nového Orolského javišťa. Sláva hercom!** Aj na základe uvedeného článku môžeme s istotou vpašať do rodného listu divadla v Turzovke, že „uzrelo svetlo sveta“ na prelome rokov 1921/1922.

V povojnových dvadsiatych rokoch, keď sa aj Turzovčania nadýchli slobody a zbavili sa maďarizačného tlaku, divadlo im skutočne „zachutilo“. Venovali sa mu predstavitelia miestnej inteligencie, mládež, ale aj nadaní a talentovaní ľudia zo všetkých spoločenských vrstiev. Účasť a práca v divadelnom kolektíve sa stala prestížnou záležitosťou, režiséri a herci požívali nebývalú vážnosť a úctu svojho okolia. V tridsiatych rokoch sa utvorili divadelné krúžky aj na Vyšnom Konci, v Korní, v Riečkach, v Kline a vo Vrch Predmieri.

A keď sa divadelná činnosť preniesla do Útulne svätého Jozefa nastala priam „zlatá éra“ turzovského divadelníctva. Nezostalo len pri divadelných predstaveniach. Organizovali slávnostné akadémie, zábavy, večierky, estrády, príležitostné programy a trúbli si aj na kabaret. V ďalších rokoch zaznamenávame väčší počet súborov, ktorých zriaďovateľmi boli rôzne záujmové a spoločenské organizácie. Rovnako plodná bola aj doba, keď sa postavil a sprístupnil Kultúrny dom R. Jašíka. Tu sa v šesťdesiatych rokoch začalo s divadlom trvale a systematicky pracovať a divadelný súbor tu žil svoje najkrajšie roky až do začiatku 90. rokov. Vtedy už mal za sebou celý rad úspechov na súťažiach a prehliadkach, pracoval s profesionálnym dramaturgom, režisérmi, scénografom, výtvarníkmi...

Nie je cieľom tohto príspevku vymenúvať všetkých aktérov a činovníkov, ktorí tvorili jeho históriu. V archívoch sú skryté mnohé podrobnosti o ich práci, najmä o celoslovenskom unikáte - činnosti Stálej divadelnej ochotníckej scény. Aj preto záujemcov odkazujem na kapitolu „Kultúra“ v monografii TURZOVKA 1598 - 1988, na str. 243 - 251, kde je uvedená celá štatistika a kde nájdú aj mená tých, ktorí za uplynulých sto rokov prispeli vo svojej dobe k tomu, že na nich právom spomíname a úprimne im ďakujeme. Mnohí tam, možno s prekvapením, nájdú

mená svojich predkov a svojej rodiny a možno usúdia, že by bolo treba na nich nadviazať. A tu sa dostávame ku kardinálnej otázke - **keď to išlo vtedy, prečo to nejde teraz?**

Pri budovaní tradície sa vždy vyplácala práca s mládežou a práve detské divadlo bol základ, na ktorom sa v minulosti stavalo. Za najväčšiu chybu preto považujem skutočnosť, že práve ono nenašlo svojich pokračovateľov. Pritom o nedostatku kvalifikovaných odborníkov na prácu s mládežou v Turzovke nemožno ani na okamžik pochybovať... Život divadelného kolektívu bol vždy závislý od kontinuity. Dlhé roky pretrvali niektoré súbory na Slovensku iba tam, kde bola kontinuita prirodzenou súčasťou ich existencie. V Turzovke bola na desiatky rokov prerušená a „zacement“ tú medzeru je veľmi ťažké, ak nie nemožné. Tí starší už nemajú pokračovateľov, prestali byť vzormi a mladým vzory chýbajú, rovnako ako túžba vyrovnáť sa im... Inými slovami, rodičia už neťahajú svojich potomkov do kolektívu, kde oni prežili svoju mladosť a neopakovateľné zážitky. Mladí ľudia po tom ani nezatúžia, lebo nemajú s ochotníckym prostredím ani tú najmenšiu skúsenosť. Počas niekoľkoročnej prestávky v divadelnej činnosti sa výrazne zmenila aj spoločenská situácia a vzniklo mnoho nových príležitostí na trávenie voľného času. Tento druh sebazvedelávania a stretávania sa s umením je mládeži prinajmenšom smiešnym. Televízia, film, internet, sociálne siete spôsobili, že sa zmenila ich hierarchia hodnôt a ochotnícke divadlo sa prepadlo na okraj záujmu. Je možné aj to, že už splnilo svoje historické poslanie a hoci jeho činnosť bola v minulosti nezastupiteľná, dnes svoj tieň už asi neprekročí. Do minulosti odišiel aj jeho celospoločenský význam, uznanie a všeobecná podpora. Napriek týmto neradostným skutočnostiam a vyslovenej konfrontácii lesku a biedy divadelníctva v Turzovke však stále nestrácam nádej. Verím, alebo skôr dúfam, že je možné ešte to zmeniť, že ešte nepadla posledná opona...

Ivan Gajdičiar st.

ROKOVANIE O PROGRAME SST A BS

V priebehu tohto mesiaca sme sa spoločne s čestným prezidentom a vedúcou Úseku kultúry a mediálneho pôsobenia A. Machovčákovou viackrát stretli na rokovaní ohľadom ďalšieho spresnenia programovej štruktúry jubilejného 50. ročníka Beskydských slávností a VII. svetového stretnutia Turzovčanov. Dôležité informácie budú priebežne zverejňovať.

BLAHOŽELÁME

V mesiaci máj oslávili životné jubileá členovia Spolku

PhDr. Ján Dlhopolček,
Hlohovec

Ing. Martin Klika,
Žilina

Želáme mu všetko najlepšie, najmä pevné zdravie a v ďalších rokoch života veľa šťastia, úspechov a rodinnej pohody.

Korešpondenciu zasielajte na e-mail: spolok.spt@gmail.com

TURZOVKA VO SVETE, SVET V TURZOVKE

Siedme svetové stretnutie Turzovčanov (VII. SST) a ich potomkov sa uskutoční (verme, že bez nejakých výrazných obmedzení) v auguste tohto roka. S jednotlivými aktivitami budeme našich členov priebežne informovať, ale už v januári sme odštartovali jednu z nich. Vlastne ide o „oprášenie“ staršieho nápadu, ktorý Spolok využil už pri V. SST v roku 2013 a 2014. Vtedy to nevyšlo úplne podľa predstáv, preto sme sa rozhodli zopakovať tento pokus

dúfajúc v jeho adekvátnejšiu, širšiu a najmä početnejšiu odozvu. O čo ide?

Na našej webstránke i facebookovskom konte nájdete ideový plagát k SST, ktorého autorom je tradične náš člen a turzovský rodák, akademický maliar Ondrej Zimka. Obraciame sa (nielen) na členov, aby si **plagát stiahli, vytlačili a odfotovali sa s ním pred nejakou pamiatkou alebo známym objektom na Slovensku či v kto-**

rejkol'vek krajine sveta. Fotografiu s plagátom VII. SST, pripojením mena, priezviska, názvom miesta a pozdravu potom zašlite mailom na adresu Spolku (spolok.spt@gmail.com), prípadne ju môžete zdieľať cez facebook. Je potrebné tak učiniť **najneskôr do 10. júla 2022.**

Každého, kto tak urobí, budeme považovať za priameho účastníka SST a pošleme mu pamätný list. Snímku, ktorú nám zašlete, odprezentujeme cez naše informačné ka-

nály. Ak sa nám podarí zhromaždiť dostatočný počet fotografií, radi by sme pripravili fotovystavu pre všetkých účastníkov, ktorí počas víkendy 12. - 14. augusta 2022 osobne zavítajú do Turzovky. Ak patríte medzi tých, ktorých pracovné alebo iné povinnosti „odvejú“ v nasledujúcich týždňoch a mesiacoch do rôznych kútov Slovenska či sveta, pamätajte aj na túto spolkovú aktivitu a dajte nám i Turzovke o sebe vedieť.